

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Children with Special Need) เป็นเด็กที่มีความบกพร่องไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตใจจนขาดความสามารถในการเรียนและต้องการการจัดการศึกษาพิเศษที่มีรูปแบบเฉพาะต่างจากเด็กปกติทั่วไป (ศศิพินต์ สุขบุญพันธ์. 2558: 7) และจะมีปัญหาหรือความบกพร่อง ทักษะทางการฟัง เช่น จะเข้าใจคำศัพท์น้อยมาก จำสิ่งที่ครูพูดให้ฟังไม่ได้ ปฏิบัติตามคำสั่งไม่ได้เพราะไม่เข้าใจคำสั่ง เล่าเรื่องหรือลำดับเหตุการณ์ไม่ได้ เป็นต้น ทักษะการพูดจะมีปัญหาในการพูด ไม่สามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาด้วยการพูดได้ ปัญหาในการพูดไม่ชัด เป็นต้น (ศรียา นิยมธรรม. 2546:143-146) สภาพปัญหาที่เกิดจากความบกพร่องเหล่านี้ส่งผลให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีอุปสรรคในการเรียนให้ประสบความสำเร็จ จึงควรหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งการศึกษาพิเศษ (Special Education) เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้อย่างเหมาะสมกับสภาพความบกพร่องของสภาพร่างกายจิตใจและเป็นการส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ได้เต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน (สมเกตุ อุทธโยธา. 2554:2)

การฝึกให้เด็กรู้จักฟังจะช่วยให้เด็กเพิ่มพูนคำศัพท์ เรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ โครงสร้างของภาษาพูด และเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กใช้ภาษาพูดถูกต้องยิ่งขึ้น รู้จักพูดคุยกับเพื่อนฝูง ทั้งยังกระตุ้นให้เด็กใช้จินตนาการ (นิตยา ประพุดกิจ. 2546: 46) การพูดมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก เป็นการสื่อความเข้าใจระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยนั้น พ่อแม่ ครู ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องหาวิธีการเทคนิคต่าง ๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการพูดด้วยการให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ด้วยการพูดคำตอบจากคำทายของปริศนาคำทายจะช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถบอกชื่อสิ่งต่าง ๆ สื่อความหมายจากภาพเป็นเรื่องราวได้ ตลอดจนแปลความหมายของคำพูดเป็นประโยคสมบูรณ์ คือ ใครทำอะไร ที่ไหน ได้อย่างถูกต้อง (พิชญาดา ธาตุอินจันทร์. 2551: 18)

กิจกรรมการเล่นนิทาน เป็นกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนาน เป็นที่ชื่นชอบของเด็กและผู้ใหญ่นิทานบางเรื่องเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบเนื่องต่อกันเป็นทอด ๆ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน และเนื้อเรื่องของนิทานที่นำมาเล่านั้นเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก เมื่อเด็กได้ฟังนิทานทำให้เกิดการเรียนรู้ นอกจากนี้ นิทานยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ความใกล้ชิดผูกพันระหว่างผู้เล่ากับเด็กทำให้ผู้เล่าเข้าใจความรู้สึกสำนึกคิดของเด็กขณะที่เล่าเด็กจะคิดจินตนาการ เข้าใจ ซึมซับ รับรู้ แยกแยะในสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง คุณค่าของนิทานคือ สอนความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก ผ่านคลายความคับข้องใจของ

เด็ก ทำให้เด็กมีสมาธิในการฟัง ทำให้ช่วงความสนใจมีมากขึ้น ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เหมาะสมกับวัยส่งเสริมพัฒนาการ ทางด้านภาษาและความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ส่งเสริมการกล้าพูด กล้าแสดงออก เกิดความมั่นใจในตนเอง ช่วยให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความใกล้ชิดกัน เข้าใจกันและกัน (วิเชียร เกษประทุม. 2541:137) นิทานเป็นสื่อประเภทหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นผู้เล่านำคำมาเรียงเป็นเรื่องราว ที่สนใจ ซึ่งนอกจากจะสอดแทรกคติสอนใจ และส่งเสริมให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการและความเพลิดเพลินใน เนื้อหาของนิทาน และยังสามารถสอนคำศัพท์ได้ นอกจากนี้นิทานยังสามารถช่วยให้เด็กได้รู้จักภาษาที่ ถูกต้องในการออกเสียง

นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อ ๆ กันมาในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งแต่อาจแพร่หลายไปในท้องถิ่น อื่น ๆ ใดภายหลัง ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งประคอง นิมาเหมินทร์(2545 : 16-17) กล่าวว่า นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อ ๆ กันมา จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยไม่ ทราบว่าใครเป็นผู้แต่งนิทานพื้นบ้าน คือ เรื่องเล่าที่เล่าสู่กันฟังในหมู่บ้าน ในท้องถิ่นหรือภาคต่าง ๆ ของ ประเทศไทยเป็นนิทานพื้นบ้านที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย และมีลักษณะของนิทานพื้นบ้าน คือ เรื่องเล่าที่เล่าต่อกันมาช้านาน โดยใช้ถ้อยคำธรรมดาหรือภาษาชาวบ้านมีลักษณะเป็นร้อยแก้วไม่เป็น ร้อยกรอง และไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมเป็นใคร เป็นเพียงการเล่าต่อ ๆ กันมาเป็นทอดๆ

นิทานพื้นบ้านภาคเหนือ ที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง การพูด เช่น (1) นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเรื่อง เชียงเมี่ยงแบ่งช้างนิทานล้านนา (2) นิทานพื้นบ้าน ภาคเหนือเรื่อง ใครโง่กว่าใครนิทานล้านนา (3) นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเรื่อง “ไอ้เซียงเมี่ยงคำพญา” (4) นิทานล้านนา เรื่อง “ไอ้เซียงเมี่ยงคำพญา” (ศรีธนญชัยรังแกพญา) (5) นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเรื่อง ควายลุงคำนิทานล้านนา เรื่อง ควายลุงคำ (6) นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเรื่อง กะต๋ำป้าคำตุนิทานล้านนา เรื่อง ควายลุงคำ (7) นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเรื่อง สองสัตว์เอกลักษณ์ล้านนา เรื่อง สองสัตว์ (8) นิทาน พื้นบ้านภาคเหนือเรื่อง ผาเฝียบนิทานล้านนา เรื่อง ผาเฝียบ (9) นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเรื่อง ปุ้ยลำไย นิทานล้านนา เรื่อง ปุ้ยลำไย (10) นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเรื่อง ย่าผ้นคอเหนียง เป็นต้น คุณค่า และ ความสำคัญของนิทานพื้นบ้านคือเป็นนิทานที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลาย ความเครียด กระชับความสัมพันธ์ ในครอบครัว ให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ ดังเช่น สุรี แซ่บู (2550) ได้ศึกษาการใช้การเล่านิทานเพื่อเพิ่มทักษะทางคณิตศาสตร์ในเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา ผลการศึกษาพบว่า หลังจากที่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการใช้การเล่า นิทาน มีทักษะทางคณิตศาสตร์ สูงขึ้น และพิชญดา ธาตุอินจันทร์ (2551) ได้ศึกษาการใช้นิทานภาพ เพื่อพัฒนาทักษะ การฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า นิทานภาพที่สร้างขึ้นมีจำนวน 5 เล่ม มีลักษณะการเสนอภาพเป็น 3 แบบคือ เสนอภาพแบบไม่มีคำบรรยาย แบบเสนอภาพสามมิติ

แบบเสนอภาพพร้อมคำอ่านและแบบเสนอภาพพร้อมเรื่องราวบรรยายได้ภาพ หลังจากใช้นิทานภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดทั้ง 5 เล่ม นักเรียนมีทักษะการฟังและการพูดอยู่ในระดับดีมาก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจ ที่จะศึกษาผลการใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง การพูดของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับปฐมวัย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษให้ประสบความสำเร็จในการเรียนและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอย่างมีความสุขและเต็ม ศักยภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานิทานพื้นบ้านภาคเหนือที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการฟังการพูดของเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ ระดับปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อศึกษาผลการใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือเพื่อพัฒนาทักษะการฟังการพูดของเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ ระดับปฐมวัย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟังและการพูดของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับปฐมวัย ก่อนและหลังใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการฟังการพูดของเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ ระดับปฐมวัย จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายคือ เด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มที่มีปัญหาทักษะการฟัง การพูดกำลังศึกษาอยู่ในระดับปฐมวัย (ชั้นอนุบาลปีที่ 3) ของโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษกับเด็กปกติ คือ โรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัด เชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวนทั้งสิ้น 6 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่อง การฟังการพูด ระดับชั้น ปฐมวัยที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีหัวข้อเนื้อหาดังนี้

2.1 สาระการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือที่สอดคล้องกับพัฒนาการ ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับปฐมวัย

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

เริ่มดำเนินการวิจัยและพัฒนาตั้งแต่ปีการศึกษา 2561

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ นิทานพื้นบ้านภาคเหนือ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการฟังการพูดของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับปฐมวัย

สมมติฐานการวิจัย

1. นิทานพื้นบ้านภาคเหนือส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการฟังการพูดของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับปฐมวัย มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 75/75
2. การใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับปฐมวัยมีทักษะการฟังการพูดอยู่ในระดับดี
3. ทักษะการฟังการพูดของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับปฐมวัย หลังการได้รับการใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือมีทักษะการฟังการพูดดีขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

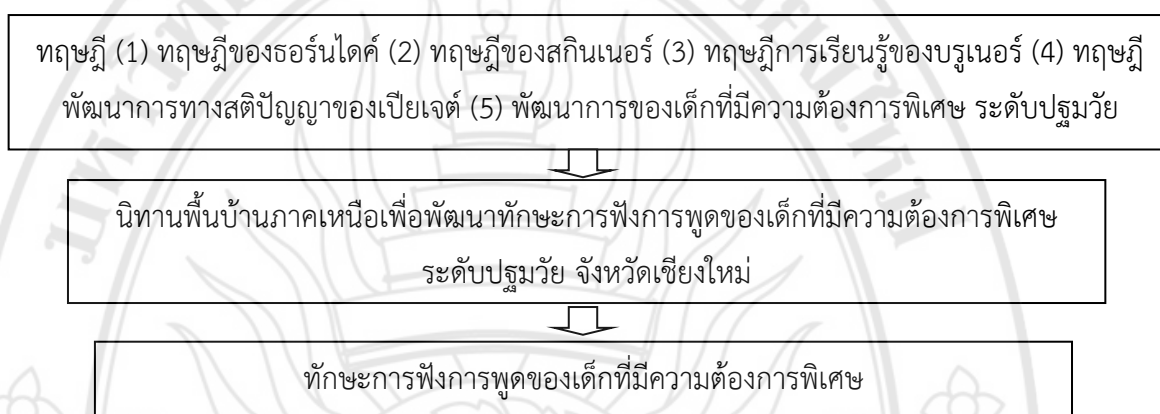
1. **นิทานพื้นบ้านภาคเหนือ** (Folk Tale North) หมายถึง นิทานพื้นบ้านภาคเหนือที่ (ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์) ใช้พัฒนาทักษะการฟังการพูดให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มที่มีปัญหาทักษะการฟังการพูดกำลังศึกษาอยู่ในระดับปฐมวัย (ชั้นอนุบาลปีที่ 3) นิทานพื้นบ้านภาคเหนือนี้ประกอบด้วยสาระการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับปฐมวัยมีทั้งหมด 4 เรื่อง คือ (1) สองสัตว์ (2) กบกินเดือน (3) ดาวลูกไก่ (4) ดนตรีกับธรรมชาติประกอบการทำกิจกรรมแต่ละครั้งเป็นรายการกลุ่มโดยให้ปฏิบัติตามคำชี้แจงในกิจกรรมพร้อมทั้งมีแบบฝึกทักษะการฟังการพูดหลังการใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือ
2. **การพัฒนาทักษะการฟังการพูด** (Develop Skills in Listening, Speaking) หมายถึง การพัฒนาทักษะการฟังการพูดของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับปฐมวัย ในกลุ่มที่มีปัญหาทักษะการฟังการพูด และวัดได้จากแบบทดสอบทักษะการฟังการพูด
3. **เด็กที่มีความต้องการพิเศษ** (Children with Special Needs) หมายถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มที่มีปัญหาทักษะการฟังการพูดกำลังศึกษาอยู่ในระดับปฐมวัย (ชั้นอนุบาลปีที่ 3) ของโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ คือ โรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับปฐมวัยในโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมในสังกัดจังหวัดเชียงใหม่ได้รับการพัฒนาทักษะการฟังการพูดตามศักยภาพที่แท้จริง

2. เป็นแนวทางในการนำนิทานพื้นบ้านภาคเหนือเพื่อพัฒนาพัฒนาทักษะการฟังการพูดสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับปฐมวัย เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย